

СИЛАБУС НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
«Українська філософська думка в контексті європейської історії філософії»

Ступінь освіти	Третій (освітньо-науковий)
Спеціальність	033 Філософія
Освітня програма	Філософія
Тривалість викладання	3-й семестр (5 та 6 чверті)
Кількість кредитів	6 кредитів ЄКТС (180 годин)
Заняття:	
лекції:	2 години
практичні:	2 година
Мова викладання	українська

Сторінка курсу в СДО НТУ «ДП»: <https://do.nmu.org.ua/course/view.php?id=7090>

Кафедра, що викладає Філософії і педагогіки

Викладач:

Халапсіс Олексій Владиславович

Професор, доктор філос. наук, професор кафедри філософії і педагогіки

Персональна сторінка

<https://filosof.nmu.org.ua/ua/staffua/Halapcis.php>

E-mail:

khalapsis.ol.v@nmu.one

1. Анотація до курсу

Українська філософська думка в контексті європейської історії філософії – навчальна дисципліна циклу дисциплін для підготовки фахівців третього (освітньо-наукового) рівня за спеціальністю 033 – Філософія, обов'язкового блоку Освітньої програми «Філософія». Змістом пропонованого курсу є дослідження історико-філософського процесу на території України. Розглядаються питання, пов'язані зі специфікою української філософії, її зародженням і розвитком. Розглядаються такі етапи як княжий період, період Відродження (гуманізм і Реформація), період козаччини (бароко), період розвитку української філософії, пов'язаний із просвітництвом і романтизмом. Розглядається діяльність Острозького культурного центру, православних братств, Києво-Могилянської академії. Розглядається стан української філософії в умовах радянської влади і в умовах діаспори.

1. Мета та завдання курсу

Мета дисципліни – навчити аспіранта бачити історію української філософії як складову світової філософії, розуміти її особливості в порівнянні з філософією інших народів, а відтак розуміти особливості сучасного філософського процесу в Україні.

Завдання курсу:

Дати уявлення про методологічні підходи для дослідження історії української філософії, ознайомити з її специфікою, проблематикою, основними етапами її розвитку, допомогти побачити її в контексті європейської філософії.

2. Дисциплінарні результати навчання

Результати навчання (РН)	
шифр РН	зміст
ДРН 10.1	Розуміти українську філософію як частину європейського історико-філософського процесу.
ДРН10.2	Бачити особливості української філософії в порівнянні з особливостями загально-європейської філософії.
ДРН 10.3	Розуміти відмінності в методологічних підходах до вивчення й осмислення історії української філософії на відміну від історії філософії інших європейських народів.
ДРН 12.1	Використовувати знання з історії української філософії для аналізу світогляду українського суспільства.
ДРН 12.2	Бачити подібності і відмінності між світоглядом українського суспільства і світоглядом інших європейських народів для кращої орієнтації в соціальних процесах і тенденціях суспільного розвитку.

3. Структура курсу

Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
ЛЕКЦІЇ	110
1. 1. Історія філософії як процес розвитку філософського знання.	10
1.1. Методологічні підходи до вивчення Історії філософії.	
1.2. Особливості європейської філософії.	
1.3. Періодизація європейської філософії.	

Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
2. Предмет історії української філософії.	10
1.1. Методологія дослідження української філософії (Д. Чижевський та В. С. Горський)	
2.2. Висновки з розгляду позицій розглянутих дослідників.	
2.3. Етапи розвитку української філософської думки.	
3. Філософська думка доби Середньовіччя.	9
3.1. Особливості світоглядних уявлень доби Середньовіччя. Вплив християнства на формування філософської думки.	
3.2. Філософські погляди Феодосія Печерського.	
3.3. Філософські погляди Іларіона Київського.	
4. Розвиток ідей гуманізму та ідей Реформації в Україні.	9
4.1. Сутність ренесансного гуманізму та його особливості в умовах України. Погляди Юрія Дрогобича, Павла Русина та Лукаша з Нового Міста. Погляди Станіслава Оріховського.	
4.2. Роль Острозького культурно-освітнього центру в розвитку української думки.	
4.3. Вплив ідей Реформації на розвиток філософської думки України. Погляди Івана Вишенського.	
4.4. Філософська думка в братських школах. Вчений гурток Києво-Печерської лаврської друкарні.	
5. Ідеї мислителів Києво-Могилянської академії.	9
5.1. Загальна характеристика культури бароко.	
5.2. Професори К.-М. академії та їхні ідеї.	
5.3. Значення Києво-Могилянської академії в розвитку та поширенні духовної культури, її вплив на культуру східних та південних слов'ян.	
6. Філософія Григорія Сковороди.	9
6.1. Постать Г. С. Сковороди.	
6.2. Вчення про дві натури і три світи	
6.3. Вчення про споріднену працю.	

Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
6.4. Громадянська позиція Г.С. Сковороди.	
7. Ідеї Просвітництва і романтизму в Європі. Ідеї українського Просвітництва і романтизму.	
7.1. Історичні обставини розвитку української філософської думки в добу Просвітництва і романтизму.	9
7.2. Представники Просвітництва в українській філософії.	
7.3. Представники романтизму в українській філософії.	
7.4. Містика (масони).	
8. Київська релігійно-філософська школа.	
8.1. Загальні уявлення про Київську релігійно-філософську школу.	9
8.2. Представники Київської релігійно-філософської школи (І. М. Скворцов, П.С. Авсенєв, Й. Г. Міхневич, О. М. Новицький, С. С. Гогоцький, П. Д. Юркеваич).	
9. Початок розробки української національної ідеї.	
9.1. Поняття національної ідеї.	9
9.2. Піонери розробки української національної ідеї (М. О. Максимович, М.І. Костомаров, П. О. Куліш, Т. Г. Шевченко)	
9.3. Ідеї Кирило-Мефодіївського братства.	
10. Філософські та соціологічні погляди «громадівців».	
10.1. Історичні обставини діяльності «громадівців» і представників «молодої України».	9
10.2. Філософські погляди О. О. Потебні та М. П. Драгоманова.	
10.3. Історичні обставини діяльності представників «молодої України».	
10.4. Філософські погляди П. А. Зінківського та І. Я. Франка.	
11. Академічна філософія в Україні кінця XIX – початку XX ст.	
11.1. Основні аспекти критики філософії Гегеля.	9
11.2. Представники позитивістського напрямку.	

Види та тематика навчальних занять	Обсяг складових, години
11.3. Представники неокантіанства та релігійної філософії.	
12. Філософські ідеї в творчості діячів української культури ХХ ст.	
12.1. Історична обстановка в Україні початку ХХ ст. Філософські погляди Б.Кістяківського, В.Вернадського, М. Грушевського, В.Винниченка.	9
12.2. Філософія у Радянській Україні.	
12.3. Філософська та соціально-політична думка в українській діаспорі.	
ПРАКТИЧНІ ЗАНЯТТЯ	70
1. Історія філософії як процес. Методологічні підходи до вивчення історії філософії.	6
2. Предмет історії української філософії. Методологічні підходи до вивчення історії української філософії.	6
3. Філософська думка доби Середньовіччя. Особливості української філософської думки доби Середньовіччя.	6
4. Розвиток ідей гуманізму та ідей Реформації в Європі й зокрема в Україні.	6
5. Європейська культура бароко. Ідеї мислителів Києво-Могилянської академії.	6
6. Філософія Григорія Сковороди.	6
7. Ідеї Просвітництва і романтизму в Європі. Ідеї українського просвітництва і романтизму.	6
8. Київська релігійно-філософська школа.	5
9. Початок розробки української національної ідеї.	6
10. Філософські та соціологічні погляди «громадівців».	5
11. Академічна філософія в Україні кінця ХІХ – початку ХХ ст.	6
12. Філософські ідеї в творчості діячів української культури ХХ ст.	6
РАЗОМ	180

5. Технічне обладнання та/або програмне забезпечення*

Для навчання необхідно мати з собою гаджети зі стільниковим інтернетом;
Активованій акаунт університетської пошти (student.i.p.@nmu.one) на Офіс365.
Використання MSTeams (<https://teams.microsoft.com/>)

6. Система оцінювання та вимоги

6.1. Навчальні досягнення здобувачів вищої освіти за результатами вивчення курсу оцінюватимуться за шкалою, що наведена нижче:

Рейтингова шкала	Інституційна шкала
90 – 100	відмінно
74-89	добре
60-73	задовільно
0-59	незадовільно

6.2. Здобувачі 3-го рівня вищої освіти можуть отримати **підсумкову оцінку** з навчальної дисципліни на підставі поточного оцінювання знань за умови, якщо набрана кількість балів з поточного тестування та самостійної роботи складає не менше 60 балів.

Загальна система оцінювання курсу рейтингова.

Передбачається складання тестів або написання контрольної роботи в обсязі усього пройденого матеріалу

Вища оцінка 60 балів.

Виступаючи на кожному семінарі, можна заробити ще 22 бали.

Виконання самостійних робіт може дати 18 балів.

Можна обрати одну з запропонованих тем, а можна сформулювати, обговоривши з викладачем, якусь іншу тему.

Отже,

$60+22+18=100$ балів.

Відсутність на заняттях забирає по 1 балу за заняття, якщо це заняття не відпрацьоване.

Самостійні роботи слід виконати до призначеного часу (відповідний тиждень). У разі запізнення робота оцінюється на 1 бал нижче.

Лекції: для повноцінного сприйняття та засвоєння матеріалу лекцій бажаним є попереднє самостійне опрацювання запропонованої літератури.

Семінарські заняття: на кожне семінарське заняття всі учасники мають опрацьовувати запропоновані джерела, щоб бути готовими робити доповіді й обговорювати питання, які виникають в процесі осмислення досліджуваного матеріалу.

7. Політика курсу

7.1. Політика щодо академічної доброчесності

Академічна доброчесність здобувачів вищої освіти є важливою умовою для опанування результатами навчання за дисципліною і отримання задовільної оцінки з поточного та підсумкового контролів. Академічна доброчесність базується на засудженні практик списування (виконання письмових робіт із залученням зовнішніх джерел інформації, крім дозволених для використання), плагіату (відтворення опублікованих текстів інших авторів без зазначення авторства), фабрикації (вигадування даних чи фактів, що використовуються в освітньому процесі). Політика щодо академічної доброчесності регламентується положенням "Положення про систему запобігання та виявлення плагіату у Національному технічному університеті "Дніпровська політехніка"
http://www.nmu.org.ua/ua/content/activity/us_documents/System_of_prevention_and_detection_of_plagiarism.pdf.

У разі порушення здобувачем 3-го рівня вищої освіти академічної доброчесності (списування, плагіат, фабрикація) робота оцінюється незадовільно та має бути виконана повторно. Викладач зобов'язаний у такому випадку видати інше індивідуальне завдання.

7.2. Комунікаційна політика

Усі письмові запитання до викладача щодо навчальної дисципліни можуть надсилатися на персональну корпоративну електронну пошту, на платформу Teams та на Вайбер викладача.

7.3. Політика щодо перескладання

Роботи, які надано викладачеві для перевірки із порушенням термінів, оцінюються нижчими балами. Перескладання відбувається із дозволу декана у разі поважної причини (наприклад, хвороба).

7.4 Політика щодо оскарження оцінювання

Якщо здобувач вищої освіти не згоден з оцінюванням, він має право опротестувати виставлену оцінку у встановленому порядку.

7.5. Відвідування занять

Для здобувачів 3-го рівня вищої освіти відвідування занять є обов'язковим. Причиною невідвідування занять є хвороба, участь в університетських заходах, навчання за індивідуальним графіком та академічна мобільність, що задокументовано. Про причину відсутності здобувач вищої освіти має повідомити викладача особисто або через старосту та самостійно надолужити пропущений матеріал.

У разі міжнародної мобільності навчання може відбуватись в он-лайн режимі.

8. Рекомендована література

- 1 Гудзенко О.Г. (2020). Шлях духовного становлення у філософсько-релігійних поглядах представників українського середньовіччя і ранньомодерної доби в контексті вчення про теозис. *Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія «Філософія. Філософські перипетії»*, (62), 117-127. <https://doi.org/10.26565/2226-0994-2020-62-13>
- 2 Донцов Д. Націоналізм. Київ : ФОРМ-Стебляк О. М., 2015. 256 с.
- 3 Йолон П. "Київська філософська школа" як явище. *Філософська думка*. 2015. № 3. С. 77-89.
- 4 Муранова Н. П., Волярська О. С., Літвінук Л. Й. Ідеї філософії Просвітництва в українському освітньому контексті : монографія. К. : ТОВ НВФ Славути-Дельфін, 2020. 154 с.
- 5 Піщанська В. М. Висвітлення теми українського бароко в дослідженнях європейських науковців другої половини ХХ – початку ХХІ століть. *Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв : наук. журнал*. 2023. № 1. С. 147–151.
- 6 Проголошення незалежності Української Народної Республіки: досвід для сучасного державотворення : матеріали Всеукр. заоч. наук.-практ. конф., присвяч. 100-річчю IV Універсалу Укр. Центр. Ради (29 берез. 2018 р.) / Нац. акад. держ. упр. При Президентові України. Київ : НАДУ, 2018. 79 с.
- 7 Розвиток філософської думки в Україні : навч. посібник / [за ред. проф. Ю. М. Вільчинського]. – 3-тє вид., перероб. і доп. К. : КНЕУ, 2014. 327, [1] с.
- 8 Халапсіс О.В. Метафізика як перша філософія. *Соціально-гуманітарні дисципліни як теоретичний конститутивний складник у процесі підготовки сучасного фахівця: Колективна монографія* / За ред. проф. О.В. Халапсіса. Дніпро: Інновація, 2021. С. 5-16.
- 9 Халапсіс О.В. Філософія : підручник. Дніпро : ДДУВС, 2023. 196 с.
- 10 Хамітов Н.В., Гармаш Л., Крилова С. Історія філософії: Проблема людини. Київ: ЦУЛ, 2020. 393 с.
- 11 Українська національна ідея: генеза, сутність та реалізація : матер. Всеукр. конфер. з міжнар. уч. (м. Острого, 28 черв. 2022 р.) / редкол.: І. Пасічник, Д. Шевчук, В. Жуковський та ін. Острого: Вид-во Національного університету «Острозька академія», 2022. 142 с.
- 12 Halapsis A. V. Legal Roots of Christian Anthropology. *Anthropological measurements of philosophical research*. 2021. Vol. 20. P. 113-124. <https://doi.org/10.15802/ampr.v0i20.249592>
- 13 Hordiichuk O., Halapsis A., Kozlovets M. How the Information Warfare Turns into Full-Scale Military Aggression: The Experience of Ukraine. *Przegląd Strategiczny*. 2023. Vol. 16. – P. 345–362. <https://doi.org/10.14746/ps.2023.1.25>

Інформаційні ресурси

1. Репозиторій НТУ «Дніпровська політехніка» [електронний ресурс], режим доступу: <http://ir.nmu.org.ua/>